

Ajánló

Paradigmaváltás, új generációs katalógus, virtuális konzílium

1962-ben paradigmaváltás történt a tudományban: Thomas Kuhn *Structure of Scientific Revolutions* c. esz-széje (magyarul csak 1984-ben jelent meg) készítette paradigmaváltásra episztemológiánkat – de ontológiánkat is! – azzal, hogy rájött, hogyan fejlődik a tudomány és a társadalmi közgondolkodás. Az uralkodó tudományos eszmével–igazsággal szembeni bizonyítékok felszaporodnak és olyan kritikus tömeggé válnak, hogy egy adott pillanatban helyére lépnek az uralkodó igazságnak, kormintának, paradigmának; így történik a paradigmaváltás. Lapunk vezértanulmányának szerzője a kommunikációban most lejátszódó folyamatokat paradigmaváltásnak tekinti, ám a címben kérdőjelet tesz a szó után. Ha tényleg paradigmaváltás korszakát éljük, akkor is kérdéses, honnan indult ez a folyamat? A hálózat 1969-ben történt születésekor, vagy 1990-ben a web hajnalán, vagy a társadalmi közösségek, mondjuk a Facebook színre lépésekor, netán a web 2.0 vagy a web 3.0 elterjedésekor?

Végül is ez mindegy, **Horváth Zoltánné** igazából nem ezzel foglalkozik, hanem a (talán) paradigmaváltás könyvtárfejlesztési imperatívuszaival. Áttekintést ad arról, hogy merre tartunk (mármint mi, könyvtárak, könyvtárosok). Fejlesztőként látja a jövőt, amely a nyugati könyvtári trendek nyomán honosodhat meg hazánkban. Tanulmánya, amely szűk két éven belül (l. 2010. 9. sz.) már a második, tekintélyes erudícióval megírt munkája lapunkban, bemutatja cége innovatív termékét, az IQPortal tudásportált, amelyet eddig öt jelentős hazai könyvtárban vezettek be, és leírást ad az OCLC vadonatúj alkalmazásáról, a webszintű könyvtármenedzsmentről, és annak egyik megvalósulásáról, a WorldCatról. Ez a virtuális világkatalógus arra épít, hogy fokozódik a kommunikációs szereplők egymásrataltsága: kölcsönös függőség alakult ki a használó, a szolgáltató és a fejlesztő között. A könyvtáraknak az új helyzetre új típusú szolgáltatással kell válaszolniuk. Hol vagyunk már egykori OPAC-unktól... Itt az új technológiai háttér: a rácsinfrastruktúra (grid), s annak elágazása, a felhőszolgáltatás; a klaszterek; a virtuális beszerelési adatok (VIAF); az FRBR katalógizálás–műleírás, ahol a mű minden előfordulása–származéka egy tétel köré rendeződik, s a szolgáltatás is egy tételből kiindulva történik. A könyvtárak kiköltöznek a társadalmi térbe, a közösségi hálóra, ugyanakkor a külső források beáramlanak a könyvtárba (elég, ha csak a *folkszonómia* elterjedésére, a használók által végzett „népi” szakozásra, címkézésre gondolunk).

Az IQPortal tárgyalása előtt a szerző a ma elterjedt webkettes információs portál tulajdonságait elemzi. Már ennél a portálnál alapvető az interaktivitás, az on-demand szolgáltatáscsokor, a webes fizetés, kommentár írásának lehetősége. Az Infoportálon az információ rendezési elve még intézményi vagy forrásközpontú – a tudásportál típusú IQPortal azonban a témához rendezi az információt, tématerképpel, ontológiaszakrendszerrel van felszerelve. Integrált eleme az ADVISE, a láthatatlan tudástér hatékony keresőmotorja, amely adaptív, öntanuló rendszerként megjegyzi keresésünket, karbantartja az asszociációkat, azaz szemantikus jellegű kereső.

Adattármustra sorozatunkban a webes könyvrúházak vannak soron. **Dávid Adrienne** és **Ternai Zita** az *Alexandra*, ill. a *Bookline* szolgáltatásait veszi szemügyre a rovatban megszokott alapossággal. A sorozat – nemzetközi előképét, Jacsó Péter digitális könyvespolcát követően – hézagpótló szerepet tölt be hazánkban, akár kulturális misszióknak is nevezhetjük, hiszen ilyen mélységű, a legmagasabb minőségi szempontok szerint végzett értékelést a hazai online tartalmakról nem ismerek.

(Bánhegyi Zoltán)